

Recenze: Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998. 248 s. ISBN 80-7178-264-5.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2001. 248 s. ISBN 80-7178-557-1.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2007. 248 s. ISBN 978-80-7367-339-0.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. 248 s. ISBN 978-80-7367-928-6.

Od roku 1998 je na českém trhu kniha, která přináší praktický pohled na techniky a hry použitelné při vlastní muzikoterapii či jiných aktivitách využívající hudbu. Publikace vychází v nakladatelství Portál, které ji má svým členěním zařazenu mezi oblasti *hudebně pohybové hry, hudebně pohybová výchova, výchova a vzdělávání, metodické příručky a muzikoterapie*, čímž lze lehce odvodit její zaměření.

Autorem knihy je Mgr., MgA. Zdeněk Šimanovský, vyšla ve čtyřech vydáních a je brožovaná. Obsahuje celkem 248 stran (občas nesprávně uváděných 246), z toho 196 jsou přímo návodné hry a techniky rozříděné podle zájmu praktického využití. V nich je zachyceno 229 různých aktivit, které jsou doplněny notacemi autora a ilustracemi Bohumíra Roubala.

Všechna následná tři vydání jsou v podstatě dotiskem prvního. Nejstarší dvě mají stejnou jednoduchou obalovou ilustraci, která není moc zdařilá, pravděpodobně i proto u posledních dvou došlo k výměně obalu, který již lépe doplňuje celou knihu. Třetí kniha je vytištěna na neběleném papíru, budí dojem laciného časopisu po vzoru křížovek a na listech se projevuje používání knihy. Nevydařenost tohoto vydání dokládají i chyby vydavatele v bibliografických údajích v úvodu a na konci knihy (rozdíly o jaké vydání se vlastně jedná). Až poslední čtvrté vydání z roku 2011 je vyvedeno ve výborné kvalitě, která sekunduje obsahové kvalitě autorovy práce a dochází tak k provázání obojího.

Kniha po úvodním slově, krátce a v blocích předkládá pohled autora na historický vývoj vlivu hudby až po její současnost. Ta se však zastavila na počátku 80. let 20. století a neodráží aktuální období v době daného vydání knihy, což je na škodu. Pokud přihlédneme, že mezi prvním a posledním vydáním uběhlo 13 let, bylo by vhodné tuto část stránkou či dvěma zaktualizovat. S ohledem na to, že se však jedná o dotisky, to lze ale pochopit. Po těchto úvodních částech kniha na 13 stranách nabízí podpůrné instrukce, jak s knihou a vlastními aktivitami pracovat. Tyto instrukce, pojmenované v knize jako *Teoretická část*, jasně popisují, jak by měla lekce s danou aktivitou probíhat, snaží se upozornit na možné potíže, co má lektor zajistit, poukazuje i na případné spory, které mohou vzniknout, připomíná svobodu přístupu aj. Autor knihy tak dává praktický návod, jakousi „kuchařku“, jak by měla lekce vypadat, jak se

na ni připravit a čeho se vyvarovat. Proto lze říci, že i začínající lektor by se měl lehce zorientovat jak v knize, tak v jejím použití.

Pokud pohlédneme na uvedené hry a techniky, tak tyto jsou velmi přehledně rozděleny do osmi skupin. Těmi jsou Hry s rytmem, Hry s předměty a nástroji, Improvizace pohybem na hudbu, Hry se zpěvem, Písnička jako námět dramatického děje, Hudba a výtvarné techniky, Hudebně-dramatické formy a Poslech, fantazie a relaxace. Čtenář tak jednoduše najde potřebnou techniku, kterou by chtěl použít, a to bez složitého hledání. Tři z těchto skupin jsou dále rozčleněny do podskupin, které pak ještě více zpřesňují zamýšlený význam dané aktivity. Jsou to Hry s rytmem a rozdělení na *Rytmičné hry v kruhu*, *Bubnování*, *Hry s rytmem a pohybem* a *Rytmus a řeč*. Hry s předměty a nástroji pak autor dělí na aktivity pro *Orffovy nástroje* a *Elementární nástroje*. U Hudebně-dramatických forem najdeme *Hudební pohádky* a *Tance a taneční hry*. Poslední podskupina Poslech, fantazie a relaxace je přehledně dělena na *Receptivní metody*, *Fantazie a hudba*, *Relaxace a Relaxace v pohybu*.

Autor popisuje herní aktivity velmi praktickým způsobem a piktogramy v záhlaví každé techniky, jen ikonicky dokreslují, pro koho jsou určeny. Jednoduché symboly tak v sedmi oblastech poukazují na možnou hlučnost, na jejich dobu trvání, věk a počet účastníků, zda je potřeba zajistit nerušený klid, nutnost vedení zkušeným lektorem a poslední graficky zobrazuje pozici účastníka hry. Pokud to daná technika vyžaduje, nechybí notové zápisy a vysvětlující ilustrace s naznačením směru pohybu.

Na posledních stranách knihy lze nalézt popisný seznam emocí, který obsahuje 597 slovních pojmenování různých stavů osobnosti, a jak i autor zmiňuje, lze je použít při vlastních hrách. Tedy pokud lektor her popíše účastníkům, že mají během dané hry např. *uraženě odejít* nebo *svůdně odejít*, jistě každý bude vědět, jak by mělo toto *odcházení* vypadat. Stejně tak lze využít i druhý seznam, který obsahuje názvy doporučených skladeb klasické hudby, a zvláště je uveden i výčet hudebních děl určených přímo pro děti.

Na trhu si knihy s muzikoterapeutickou tématikou budují stále svou pozici, proto ani vhodně nelze srovnávat tuto publikaci s jinými. Co se však týká popisu použitých technik, lze nalézt tipy v knize Jaroslavy Zeleiové, tyto jsou však svou povahou směřovány pro odborníky. Použitelné techniky lze též nalézt v různých publikacích vydávaných při tematických konferencích, po ukončených projektech, sbornících, ale tyto se mezi běžné čtenáře příliš nedostanou. V loňském roce vyšla kniha Jiřího Kantora a kolektivu, která je určena i pro pedagogy a nabízí též plejádu aktivit. Ta předkládá navíc teoretické aspekty a propojení, zaměřuje se na cílovou skupinu osob s kombinovaným postižením. I zde uváděné aktivity jistě najdou uplatnění pro lidi z různých cílových skupin. Kniha Zdeňka Šimanovského tak slouží jako banka aktivit, ze které je pak možné jen vybírat a používat.

Závěrem lze říci, že kniha představuje velmi vítaného pomocníka pro praktikující muzikoterapeuty, kteří se tak mohou nechat inspirovat předloženými hudebními aktivitami. Při přípravě svých setkání mohou jednotlivé hry použít přímo nebo je tvůrčím způsobem modifikovat. Kniha však nemusí být jen praktickým pomocníkem muzikoterapeuta, ale své zájemce najde i mezi pedagogy, kteří tak mohou zpestřit výuku či ji využít při volnočasových aktivitách, inspiraci v ní najdou různí animátoři, ale i rodiny, vedoucí letních táborů či nadšenci, kteří se mají zájem třeba jen pobavit. Současně svým čtvrtým nezměněným vydáním dokazuje, že má stále koho oslovovat.

Jan Koucun

Další uváděné zdroje:

KANTOR, J. a kol. *Kreativní přístupy v rehabilitaci osob s těžkým kombinovaným postižením: výzkumy, teorie a jejich využití v edukaci a terapiích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 228 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4358-4.

ZELEIOVÁ, J. *Muzikoterapie: východiska, koncepty, principy a praxe*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 254 s. ISBN 978-80-7367-237-9.